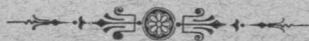

Leto XXIX.

Številka 11.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1913.

VSEBINA.

1. *Ivan Kavčnik*: Načrt hrvaškega civilnega pravnega reda 321
2. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.
 - a) Samopomoč po § 344. obč. drž. zak. je dopustna tudi napram posestni pravici nasprotnika, ako tisti, ki se samopomoči posluži, za oviro še ni vedel in zaradi tega ni zahteval prej sodne zaščite svoje pravice 328
 - b) Zasilne poti ni pripustiti preko ograjenega šolskega vrta, če bi tudi javni oziri ne nasprotovali. (§ 4., odst. 3 zakona o pripuščanju zasebnih potov z dne 7. julija 1896, št. 140 dež. zak.) 331
 - c) Pojem „ustavitev izplačevanja“ po § 6. izpodbojnega zakona z dne 16. marca 1884, št. 36 drž. zak. 333
 - d) Pri zemljiških služnostih ni bistveno treba neposrednega stika med gospodujočim in služečim zemljiščem; za to v zakonu ni podlage. (§§ 472—475, 482—486 obč. drž. zak.) 335
 - e) Obseg pojma „živež“ v izročilnih pogodbah. Živež obsega po sebi zgolj prehrano, ne tudi potrebne obleke in stroškov za zdravljenje in zdravila . . . 337
 - f) Določbe § 99 j. n. imajo namen, olajšati tozemskemu tožniku zasledovanje pravic, da mu jih ni treba iskati pri inozemskemu sodniku, ne pa omogočiti inozemcu, da se izogne svojemu domačemu sodniku 339
 - g) V slučaju združene razprave o glavni stvari in o ugovoru nepristojnosti, gre tožencu, ki zmaga na drugi stopinji z ugovorom nepristojnosti sodišča, primeren znesek pravnih stroškov prvosodne razprave 341

Slovenski Pravniki.

Leto XXIX.

V Ljubljani, 15. novembra 1913.

Št. 11.

Načrt hrvaškega civilnega pravnega reda.¹⁾

Spisal c. kr. višji sodni svetnik **Ivan Kavčnik**.

II.

Pripravljalni spisi (pripremna pisma).

Tudi glede pripravljanih spisov je naš civilni pravdni red doslovno sprejet brez ozira na prakso, kakoršna se je razvila pri nas in ne glede na potrebo reforme, ki jo živo občutimo.

Naš § 78 c. pr. r., ki je vse nesreče kriv, da pravo ustno postopanje ne more v vsem svojem svitu na dan, je v hrvaškem načrtu preveden v § 153, § 258 pa v § 334.

V motivih k našemu § 74 se sicer prav lepo čita, kako da je namen pripravljanim spisom, informirati že pred pričetkom razprave nasprotnika o ugovorih, ki se hočejo uveljaviti pri ustni sporni razpravi, da se na ta način prepreči raztezanje in prenašanje razprave. Prav tako lepo peroracijo nahajamo v motivih hrvaškega načrta (stran 234), ki gredo še nekoliko dalje in jim tudi pripisujejo nalogo, »da se predmet spora točno ustanovi« in da služijo predsedniku pri ustni sporni razpravi »kontrolom, da li su stranke izvjele sve činjenice i predloge, što se v pripremnim pismima ističu«.

Razočaranje pa bo pri Hrvatih prav tako veliko, kolikoršno je bilo pri nas že precej začetkom življenja c. pr. reda. Glavno so bili pripravljalni spisi, ustna razprava le okrasek. In če si vprašal odvetnika, zakaj da vlaga pripravljalne spise tako obširne in tudi tam, kjer nimajo mesta, dobil si odgovor, da tako zahteva previdnost, ker sicer nimajo gotovosti, da bi sodnik vse zadevne činjenice sprejel v zapisnik. Nadzorne oblasti so začele gigantski boj zoper potratnost s pripravljalnimi spisi in so zlasti priporočale uporabo stroškovnih

¹⁾ Glej let. „Pravnik“ št. 10, str. 295.

določb §§ 44 in 49 c. pr. r. Dvomiti se ne dá, da je sedaj položaj boljši, čeprav, vsaj po mojem prepričanju, §§ 44 in 49 k temu nista prav nič pripomogla, iz enostavnega razloga, ker je bilo nemogoče pripraviti sodnike do uporabe te cinozure. Izboljšanje je provzročila zavest, da je korist stranke dovolj zavarovana z vplivom, ki ga ima stranka pri sestavljanju zapisnikov.

Ali če je položaj izboljšán, pa iz tega še ne sledi, da je dovoljen. Vzrok temu pa je, da nikakor ne more prodreti razlaga §§ 78 in 258, da ima pripravljalni spis nalogo, pripraviti *u s t n o s p o r n o r a z p r a v o*, ne pa posameznih *n a r o k o v*, da je torej dopusten le v času do prve razprave, ne pa tudi pozneje.

In tako zlasti v večjih pravnih nahajamo med posameznimi naroki včasih zelo veliko pripravljalnih spisov z obsežno vsebino.

Še nekaj drugega je pokazalo izkustvo. Ali je v pravdi več ali manj pripravljalnih spisov, to je odvisno — od sodnika. Je sicer čudno, a resnično. Če je sodnik energičen proti pripravljalnemu spisom tekom razprave, — jih ni. Če pa jih trpi, ali pa, — kar se tudi dogaja in ne redko — če jih celo pospešuje, potem pa cveto v vsi bujnosti. V svoji praksi sem že opetovano videl, da je sodnik med dvema narokoma vložil pripravljalni spis, vsebujoč nov dejanski stan. kratkomalo zavrnil kot nedopusten. Če tudi je jako dvomljivo, ali se sme tak pripravljalni spis kar tako zavrniti, — vendar pa še nisem videl nikdar nobenega rekurza zoper to. In dosledno sem mogel konstatirati, da se v pravnih, ki jih je vodil tak sodnik, niso nahajali pripravljalni spisi tekom že začete pravde.

V nasprotni smeri so sicer primeri, da sodnik koncem naroka direktno naroči eni ali drugi stranki, ali pa obema, da vložita pripravljalne spise, skoro popolnoma izginili. Ali posredno in nekako tihoma se vendar favorizirajo. Prav nedolžno se čita v zapisniku pasus, da sodnik danes ne more razpravljati, ker ima še toliko in toliko razprav in je predmetna stvar zelo zamotana, zato je prisiljen preložiti jo; ali pa, da nasprotnik nima zadostne informacije i. t. d. Toda ko se obrne zadnji list tega zapisnika, se takoj pokaže — zelo obširen pripravljalni spis. In pri prihodnji razpravi se stranka sklicuje na ta pripravljalni spis in sodnik ga vzame pri protokoliranju za podlago. Vidi se, da je dovolj zapeljive prilike, prihraniti si obširno razpravo in natančno protokoliranje, in da je tako močna, da se je vsak sodnik ne more ubraniti ter se ji pod katerokoli izliko vda.

In tako operiramo pri nas še vedno s precejšnjo dozo pismenosti v postopanju in bomo operirali tudi naprej, dokler bode ta živela §§ 78 in 258 c. pr. r. po sedanji vsebini in obliki. Paragrafa 44 in 49, kakor sem že zgoraj omenil, ne pomagata nič, to pa zato, ker nista imperativna. V zadnjih enajstih letih sem čital na stotine in stotine pravnih, pa če bi hotel sešteti primere, v katerih se je porabila ena ali druga teh dveh določb, bi mi prsti druge roke ostali brščas še prazni. Je pač težko najti sodnikov, ki bi se hoteli bojevati z odvetniki, če se morejo temu izogniti. Po mojih mislih je tudi bolje, da se ne, ker se pravno postopanje v korist stvari ne more razvijati v boju z odvetniki, ampak le v složnem sodelovanju z njimi.

Tak je torej naš dejanski položaj in hrvaški zakonodajnik naj bi skušal ustvariti si boljšega.

Po mojih skromnih mislih bi to šlo tako-le:

Opustimo misel, da je pripravljalnimi spisom namen, pripravljati ustno sporno razpravo na tak način, kakor predpisujeta naša §§ 78 in 258 (§§ 153 in 334 načrta), ampak podredimo to pripravljanje zgolj vodstveni pravici in dolžnosti predsednika senata, odnosno posameznega (inokosnega) sodnika (§§ 180, 181, 183 c. pr. r., §§ 252, 253 in 256 načrta). Saj si v pravdi tožnik in toženec ne stojita nasproti kot dva popolnoma tuja človeka. Preden se je vložila tožba, je bil ves pravdni položaj že popolnoma dozorel. Spor izvira iz kolizije interesov in v tej koliziji je vsak varoval svoje stališče nasproti drugemu, dostikrat celo na tleh kazenskega zakona. Vsaka stranka torej pozna stališče nasprotnika, če že ne natančno, gotovo pa v glavnih potezah. Zdi se mi torej nekak pleonazem, zahtevati, da naj stranka naznani nasprotniku one ugovore, na katere se namerava v pravdi sklicevati.

Objektivno torej ni drugega potreba, kakor da vsaka stranka naznani sodniku svoje dokaze, da jih bo takoj za prvo razpravo pripravil. V to pa ni potreba podrobnega objašnjavanja posameznih činjenic, ampak bo zadostovala označba celega kompleksa vobče. N. pr.: Gre za negatorno tožbo. Toženec ima ugovor priposestovanja. Zadostovalo bo, da potem, ko prejme tožbo, naznani sodniku s pripravljalnimi spisom samo: »Jaz bom ugovarjal priposestovanje in bom le-to dokazal s pričami... Prosim, da se takoj vabijo k razpravi.« Ali pa napram tožbi na plačilo: »Ugovarjal bom plačilo in prosim, vabite priče...« Dalje pri trgovskih pravnih, kjer je obi-

čajno ves sporni stan vsebljen v medsebojni korespondenci: Predlagam, da naj se nasprotniku naroči, da prinese saboj vso ta spor zadevajočo korespondenco.

Ustanovi naj se torej dolžnost stranke, da s pripravljalnim spisom naznani pravočasno pred razpravo sodniku dokaze, na katere se namerava sklicevati. Taka dolžnost se že sme naložiti stranki; saj je v njenem interesu, da se stvar kolikor mogoče hitro konča, in gre za njeno stvar, ne pa za kako tujo. Če se sme druge osebe prisiliti k sodelovanju v pravdi (priče, izvedenci), potem je toliko pravičnejše, da se tudi na stranke energično pritisne.

To dolžnost strank pa postavimo pod imperativno stroškovno sankcijo. Ako ji stranka ne zadosti in je treba potem vsled tega razpravo preložiti, trpi naj stranka stroške prenešene razprave, vse, ali pa deloma. Izjemo bi bilo napraviti le za nepredvidne slučaje. Če sta zanemarili dolžnost obe stranki, naj se vsi stroški razprave ali pa en del medsebojno pobotajo.

To bo prav živo delujoč »kompelle« za koncentracijo pravde.

Da pa more sodnik vže naprej vedeti, ali bo stvar sporna ali ne in si potem urediti svoj kalendarij, naj pa se v zakonu tudi zakaže, da mora tožnik že v tožbi navesti ob kratkem ugovore toženčeve, kolikor so njemu znani.

Ako bi se stvar v tem zmislu uredila, potem je gotovo, da ustnosti ne bo preraščala in dušila pismenost v obliki pripravljalnih spisov.

Pomislek, da bo potem protokoliranje pravnih govorov moralo biti toliko obširneje, je ničev.

Še povsod, koder sem videl, da je sodnik med dvema razpravama vloženi pripravljalni spis, bodisi še tako obširen, ignoriral, sem moral konstatirati, da je bilo to le v korist enotnosti pravde. Pri ustni razpravi se marsikaka okolnost, na katero se v pripravljalnem spisu polaga silna važnost in ki se na dolgo in široko razpleta, pokaže kot nevažna, tako, da se le prav kratko omeni, ali pa jo nasprotnik prizna tako, da protokoliranje postane zelo okrajšano. Pa tudi druge okolnosti se na podstavi ustne razprave dajo mnogo enostavneje in pregledneje zapisati kakor v pripravljalnem spisu.

Docela pa bo izginil ta pomislek, ako se bo hotelo uvaževati razmotrivanja o protokoliranju, ki jih podam v nastopnem odstavku.

III.

Zapisniki.

Pač je razumljivo, da motivi k našemu civilnemu pravnemu redu s posebnim naglasom poudarjajo važnost zapisnikov. Saj so morale izginiti stare »Satzschriften« in nadomestek jim bodi zapisnik. Zagotovila se mu je zato v § 215 posebna dokazilna moč in interpretacija tega paragrafa v praksi je izpočetka večkrat smatrala, da je tu izražen princip »quod non est in actis, non et est mundo«. No, sedaj sta literatura in judikatura edina v tem, da zapisnik tvori dokaz le za to, kar stoji v njem, ne pa tudi za negativnost, namreč, da se drugega pri nazpravi ni navajalo.

S tem se pokaže zapisnik zgol kot uradno posvedočenje navedb strank in nič drugega. To poudarjam zato, ker tudi iz motivov hrvatskega načrta, ki v § 289 prevzema naš § 215, odseva nazor o absolutni dokazni moči zapisnika.

Temeljna misel in pravilo našega civilnega pravnega reda je, da bodi ves dejanski položaj v kratki in jedrnati obliki vsebljen v zapisniku, naj si so navedbe strank izrecno v njem zapisane, ali pa, če se glede njih kaže na pripravljalne spise. Samo dve izjemi sta se ustanovili: če se izda dokazni sklep in je dokaze provesti po zaprošenih sodnikih, in pa, če se razprava završi pri prvi razpravi, ni treba stvarnega položaja sprejeti v zapisnik, ampak v prvem primeru v dokazni sklep, v drugem pa v poseben dejanski stan, ki se razgrne strankam na vpogled (§§ 444, 445 c. pr. r.).

Ves naš matèrijal o zapisnikih je sprejet v načrtu (§§ 281 do 292, § 533).

Mi z zapisniki nimamo veselih izkušenj. Misel, ki se je prvotno gojila in ki je hotela vživetvoriti z izdatnim pritiskom ukazov in naredb, namreč, da bo zapisnikar tekom razprave sam izgotovil zapisnik, se je izkazala kot utopija. Vsak sodnik, bodisi posamezni, bodisi predsednik senata, si je preveč svest velike odgovornosti za zapisnik, da bi ga mogel prepustiti rokam zapisnikarja. Brez narekovanja torej ne gre!

Če sodnik najpoprej dožene z ustno razpravo ves dejanski položaj in potem napravi zapisnik (Resuméprotokoll), so ti zapisniki pač veliko vredni, izčrpni in pregledni. Ali silno dolgočasno in dolgotrajno je narekovanje zapisnika ter liki mora tlačiti ustno razpravo. Če

pa sodnik protokoluje sproti (Staffelprotokoll), pa postane zapisnik prava morska kača brez konca in kraja, brez jedra in preglednosti. Tudi plava razprava v tem primeru med ustnostjo in pismenostjo sem in tja, kar je zelo na kvar temeljiti in hitri ovedbi dejanskega stanu.

Temu nasproti pa se je izjema, namreč zapis pravdne snovi po §§ 444, 445 c. pr. r., zlasti poslednja, čudovito obnesla. Ti dejanski stani so vobče izborni in le malokdaj se naleti na kak upor (ogradba). Sodniki si s posebno vnemo prizadevajo, spisati tak dejanski stan ugledno. Sicer pa upori ne povzročajo prav nobenih posebnih zapletljajev.

Že zato torej, ker se je način zapisovanja po §§ 444, 445 c. pr. r. bolj obnesel v praksi, se mu mora dati prednost pred zapisniki. So pa še druge ugodnosti. Ustnost je docela očiščena uje pismenosti. Razprava je mnogo krajša, se konča pod vtiskom žive besede in vsi udeleženci so oproščeni dolgočasnosti narekovanja. Sodnik napravi potem v miru svoje pisalne sobe z večjo lahkoto in prožnostjo, z večjo zbranostjo duha, in zato tudi bolj jedrnato in edinstveno svoj pismeni izdelek ustne razprave, kakor more to storiti z narekovanjem na zapisnik v trušču razpravne dvorane.

Preobrnimo torej položaj in napravimo iz izjeme pravilo. Načelo bodi, da sodnik v vseh slučajih sam zapiše po končanem naroku posledke razprave. Le če je dejanski stan, ki ga je zapisati, malo obsežen, tako, da njega posvedočenje v zapisnik ne moti ustnosti, naj ga narekuje v zapisnik.

Praksa, ki se je pri nas začela udomačevati praeter legem, tudi kaže to smer. Če je zapisnikar večš stenografije, napravi o celi razpravi stenogram in na podstavi njega se po razpravi napravi zapisnik z narekovanjem v strojepis. Stranki dobita po en izvod odtiska in potem naknadno podpišeta zapisnik. Stenogram se priklapi kot priloga zapisniku.

Tu se kaže dinamična moč ustnosti.

Zajezi tok mirno tekoči vodi, izprva se bo ustavila za jezom, ali pritisek postaje vedno močnejši, dokler ne prodere in končno ne podere jezu. Kedaj bo pri nas jez podrt, je le vprašanje časa.

Vam pa jezu ni treba graditi, ampak prosto in neovirano naj teče živa beseda v sodni dvorani.

Da bi zapisovanja oproščena ustna razprava imela za pravdno stvar kako kvarno posledico, bodisi v materijalno- ali formalno-pravnem oziru, se ni treba bati.

Formalno je čisto vse eno, kedaj in kje je posvedočena vsebina ustne razprave. Podpis strank na zapisniku že sedaj ni neizogibno potreben rekvizit za dokazno vrednost zapisnika, nadomesti pa se prav lahko — s tihim priznanjem strank. Naj se ustanovi v zakonu, da mora sodnik, ako je razpravo preložil, v določenem roku, recimo v treh delavnih dneh po razpravi (analogon § 253. načrta, § 445. civ. pr. r.) izgotoviti zapisnik in ga pustiti strankam na vpogled za gotovi čas, najbolje za ves čas do prihodnje razprave. Če do takrat, ali pa pri prihodnji razpravi ni upora (ogradbe), je imeti sodnikov zapis za odobren in s tem je dokončno posvedočeno, da se je to, kar je zapisano, tudi res navajalo pri ustni razpravi.

Pa tudi v materijalnopravnem oziru je vsaka škoda ali nevarnost izključena. Če je v sodnikovem zapisu kaj izpuščenega, naj se to takoj ali pa pri prihodnji razpravi uveljavi z uporom. Potreben bo takojšnji upor, če je sodnik izpustil okolnosti, ki jih je dokazati s pričami ali drugimi dokazili, ki jih bo treba klicati k prihodnji razpravi, ali pa če je dejanstva sicer navel, izpustil pa le taka dokazila. Tu se v gorenjem drugem članku omenjeni obligatorni pripravljalni spis združi z uporom.

Ako pa bi upor ne bil tako kvalificiran, je dovolj, da se upor uveljavi pri prihodnji razpravi, bodisi izrecno kot upor, bodisi samo z navedbo zadevnih dejanstev na podstavi principa, da je upoštevati vse navedbe, ki so podane do zaključenja razprave (§ 179. civ. pr. r., § 251. načrta).

Jaz sem na podstavi mnogoletnih izkustev prav trdno prepričan, da bi se tako ali podobno urejeno zapisovanje posledkov ustne razprave moralo obnesti v praksi. Razen tega, da bi ustnost popolnoma očistilo pismenosti, da bi izdatno pripomoglo h koncentraciji pravnice snovi in okrajšanju razprave, bi nudilo tudi vodstvu (ravnanju) pravde mnogo koristi in olajšave.

Ko ima sodnik koncem naroka zbran dosedANJI materijal, a vidi, da bo treba razpravo še nadaljevati, mu ni treba izreči nobenega dokaznega sklepa. Potem ko sestavi zapis in stvar natančneje prouči, se bo odločil, katere dokaze da je dopustiti. In vabil bo dotične priče, odnosno izvedence k prihodnji razpravi ter po eventualnih novih ali dopolnilnih navedbah strank (za katere pa si je dokaze vsled vmesnega dokazovateljevega pripravljalnega spisa tudi že pripravil na razpolago (glej odstavek II. zgoraj), razglasil dokazni sklep, potem pa dokaze takoj izvel.

V primeru dalje n. pr., da mu je postala katera stvar sporna, ki je o njej prvotno mislil, da ne bo sporna in jo je zato z drugimi nespornimi vred določil na isti dan kakor sporne, a na čas pred njih začetkom, se mu kalendarij, ker odpade protokoliranje, ne bo toliko zmešal, da bi moral razprave prenašati, ampak bo mogel — morda s kratko zamudo — obvladati vse na tisti dan odrejene sporne razprave.

S tem se bo prišlo v okom pri nas navadni prikazni, da se naroki, ako se neprevidoma nakopiči več spornih razprav, kakor je bilo prvotno določeno, prelagajo, bodisi naravnost iz tega vzroka, ali pa po zabašurenju s kratko, brezpomembno in samo navidezno razpravo.

Sicer sem pa še vselej in konsekventno, kadar sem se razgovarjal s sodniki o takih preložbah, dobil za odgovor, da razpravljali bi že še, da to ne vzame toliko časa in da tudi ne utruji preobilno, le protokolirati je nemogoče in zato se prelagajo naroki s to ali ono pretvezo.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) **Samopomoč po § 344. obč. drž. zak. je dopustna tudi napram posestni pravici nasprotnika, ako tisti, ki se samopomoči posluži, za cviro še ni vedel in zaradi tega ni zahteval prej sodne zaščite svoje pravice.**

Tožnika A in B sta zagrabila 1. septembra 1912 svoj travnik proti občinskemu potu tako, da je imel širine le 2 m do 2 m 10 cm in da se dva nasproti vozeča vozova nista mogla ogniti, ker je na drugi strani breg. Dne 12. septembra 1912 sta privozila toženca C in D vsak od nasprotne strani. Izruvala sta nekaj drogov, C je odtrgal bodečo žico in se peljal po travniku, vsaj tri metre od občinskega pota vstran in se vrnil po ovinku na občinski pot. Prvi sodnik je izdal končni sklep:

1. Toženec C je motil tožnika v posesti travnika s tem, da se je peljal z vozom preko te parcele, prepove se mu vsaka nadaljna motitev posesti. 2. Tožbeni zahtevek, da naj se spozna, D je motil

toženca v posesti iste parcele s tem, da je izruval kole na tej parceli postavljene ograje in je dolžan obnoviti prejšnje stanje, se zavrne ter sta tožnika dolžna, mu povrniti stroške.

Tožnika sta vložila rekurz glede drugotoženca. Deželno sodišče v G je rekurzu ugodilo in izreklo, da je D tožnika motil v posesti s tem, da je — sicer ne več — pač pa en kol ograje na tej parceli izruval; dolžan je vzdržati se vsake nadaljne motitve in tekom 14 dni obnoviti prejšnje stanje ter tožnikoma solidarnično s tožencem C povrniti stroške, nastale pri prvem sodniku, nadalje sam rekurzne stroške.

U t e m e l j i t e v .

Kakor je prvi sodnik ustanovil, vršila se je izognitev na občinskem potu doslej tako, da je zavozil tisti, ki je imel lažji voz na parcelo tožnikov in tam počakal, da je peljal drugi voznik naprej, ali pa je vozil v malem ovinku mimo težjega voza čez parcelo tožnikov.

Ugotovljeno je nadalje, da se je taka izognitev onemogočila s tem, da sta tožnika začetkom septembra 1912 ob meji travnika napravila ograjo z bodečo žico, in da sta toženca dne 11. septembra 1912 v namenu, da se izogneta drug drugemu, ograjo deloma razdrla s tem, da sta žico odtrgala in dva kola izruvala, pri čemer je D izdrl vsaj en kol.

Prvi sodnik je rekel, da v tem dejanju z ozirom na § 344. obč. drž. zak. ne vidi motitve posesti od strani tožencev, ki sta se nahajala v faktičnem izvrševanju obstoječe splošne uporabe pota.

Ta nazor pa ni pravilen. Po § 344. obč. drž. zak. spada res med pravice posestnika, obvarovati se v posesti in za slučaj, da utegne priti sodniška pomoč prekasno, odbiti silo s primerno protisilo. Ali iz navedenega § 19. v § 344. obč. drž. zak. pa sledi, da je tu misliti le na slučaj silobrana, t. j. samopomoči v obrambo samolastnega napada v varstvo osebe ali imovine, kadar se napad ne da drugače odvrniti. Uporaba sile v svrhu odvrnitve kakega napada pa ima za predpogoj na eni strani aktualno izvrševanje pravice, na drugi strani odstranitev zadržka, ki se vrši in continenti. Kaj takega bi se dalo trditi v tem primeru le takrat, kadar bi bila toženca v trenutku uporabe zemljišča tožnikov ovirana od tožnikov in ako bi se stavila temu oviranju v bran.

Temu pa ni tako; kajti ograja je bila napravljena že začetkom septembra 1912, razdrla sta pa toženca ograjo šele 11. septembra 1912 in ni moči misliti, da bi spričo časa, ki je vmes potekel, pravočasno poklicana sodniška pomoč prišla prepozno.

Tudi o tem ni mogoče govoriti, da sta se toženca nahajala v stiski, kajti z lokalnim ogledom je ustanovljeno, da je pot nekoliko poprej pri mostu čez potok zadosti široka za izognitev in je od mostu po poti prost razgled. Toženca bi se utegnila sporazumeti, da bi bil eden izmed njiju pri mostu počakal, in ni bilo nujne potrebe v svrhu izoginitve porušiti ograjo tožnikov. Da bi bil razgled oviran vsled megle ali teme, toženca niti trdila nista.

Ko se je ograja napravila, — o napravi sta morala toženca vedeti že pred 11. septembrom, ker rabi po izjavi priče X prvotoženec to pot vsaki dan, drugotoženec pa po večkrat v tednu — izgubila sta toženca posest vsled tega, ker zoper napravo nista reagirala; njuno postopanje je bilo samovoljno izvojevanje pravice, ki po § 19. obč. drž. zak. ni dopustno ter se mora smatrati za motitev posesti, kajti tožnika sta bila v posesti ograje in po § 339. obč. drž. zak. je ščititi vsako posest.

Vrhovni sodni dvor je ugodil z odločbo z dne 14. januarja 1913 opr. št. R VI 2/13 revizijskemu rekurzu D in obnovil končni sklep prvega sodnika.

Razlogi.

Po ugotovitvah prvega sodnika, ki vežejo rekurzno sodišče, ima tir pota na mestu, kjer sta prišla voza tožencev skupaj, samo 2 m širine. Na potu se voza nista mogla izogniti in se je izognitev srečajočih se vozov vršila vedno tako, da je zapeljal en voz na travnik tožnikov, da je šel drugi voz mimo. Ker je ostalo vsled naprave ograje vozu le $2\frac{1}{2}$ m prostega prostora, sta bila toženca prisiljena, odstraniti toliko ograje, kolikor je bilo za ognitev treba.

Drugotoženec, ki prihaja le še v poštev, trdi, da je dne 11. septembra 1912 prvič vozil po tej poti, odkar je bila ograja napravljena in da prej naprave ni videl. Niti tožnika v tožbi nista trdila, da je drugotoženec videl napravo ograje pred dnem odstranitve, niti se v rekurzu tožnikov ne navaja, da je drugotoženec za napravo poprej izvedel — tožnika zatrjujeja znanje le za prvotoženca —, niti ne izhaja iz ugotovitve prvega sodnika, da je prvotoženi že pred

11. septembrom 1912 vedel, da sta tožnika potegnila bodečo žico za ograjo. Ako pride torej rekurzno sodišče na podlagi navedb priče X, da rabi drugotoženec vsaki teden po večkrat občinsko pot, do sklepa, da je moral vedeti za napravo ograje, onda ta sklep nima dejanske podlage, ker omenjena priča ni potrdila, da je drugotoženec vozil med dnem, ko je bila ograja napravljena pa med 11. septembrom 1912. Drugotoženec torej ni imel povoda, klicati pred 11. septembrom 1912 sodišče na pomoč. Po ustanovitvah prvega sodnika se mora torej smatrati, da se je drugotoženec s svojim vozom, ne da bi vedel za napravo ograje, dne 11. septembra 1912 sešel s prvotožencem na tistem mestu pota, kjer se ni bilo moč izogniti proti travniku tožnikov, ako se ograja ni odstranila. Ker sta torej prišla oba vozova na ozki občinski poti skupaj, nista mogla niti narazen, niti drug mimo drugega priti na noben drug način, kakor z odstranitvijo ovirajoče ograje. Ta položaj je oseboval za drugotoženca v tistem času resnično stisko in ima prvi sodnik prav, da ni bilo drugega sredstva, da prideta drug mimo drugega, nego izruvanje nekaj kolov in odtrganje žice na mestu izoginitve in da je bil v svrhu omogočbe vožnje poseg v posest tožnikov neizogiben in da sodna odpomoč ni bila takoj pri roki. Samopomoč drugotoženca je bila torej spričo nastale stiske upravičena, vsled česar je bilo prvosodni sklep obnoviti.

Dr. M. D.

b) Zasilne poti ni pripustiti preko ograjenega šolskega vrta, če bi tudi javni oziri ne nasprotovali. (§ 4., odst. 3. zakona o pripuščanju zasebnih potov z dne 7. julija 1896 št. 140 dež. zak.)

Predlog za zasilno pot, katero je okrajno sodišče (Litija, znak Nc I 785/12) dovolilo, je rekurzno sodišče zavrnilo ter navaja:

Krajni šolski svet in c. kr. okrajno glavarstvo sta opozorila na določbe § 20. odredbe 19. julija 1875 št. 22 dež. zak. (za Kranjsko), ki določa: »Kadar za šolsko stavbo sposobni svet še ni last šolske občine, se mora, če mogoče, zaeno zaslišati zadevni lastnik o b r e m e n p r o s t e m odstopu stavbnega sveta.« Krajni šolski svet je pridobil s pogodbo stavbni svet nesporno bremen prosto, vsekakor brez sedaj zahtevane služnosti vožne poti. S tem je ustrezno zgoraj

navedeni zakoniti določbi in če sta navedeni oblasti uveljavljali potrebo, da mora stavbni svet za šolo prost biti vseh bremen, sta s tem uveljavlja le javne ozire, na katere je sodišče vezano v zmislu § 9, zakona od 7. julija 1896, št. 140 drž. zak. Tudi ne more biti dvomljiv stvarni interes šolske oblasti na tem, da v vsakem oziru prosto razpolaga s šolskim svetom iz varnostnih, pedagoških in higijeničnih ozirov. Ta ozir je v tem primeru tem tehtnejši, ker ima predlagatelj za zasilno pot na razpolago še več drugih smerij.

Zoper zahtevano smer govori dalje tudi dejstvo, da je šolski svet pred šolo že sedaj dejanski zagrajen in ni razloga za domnevo, da je ta ograja napravljena neopravičeno, marveč se je brez ugovora naglašalo, da je narejena vsled ukaza višje šolske oblasti. Podan je torej odklonilni razlog v zmislu § 4., odst. 3. navedenega zakona.

Vrhovno sodišče z odločbo od 30. aprila 1913 o p. r. št. R VI 69/13 ni ugodilo revizijskemu rekurzu.

Razlogi.

Le upravne oblasti so poklicane, avtoritativno soditi o vprašanju, ali ne nasprotujejo javni oziri podelitvi zasilne poti; to se še ni zgodilo. Zato tudi odklonilni razlog, kakor ga navaja rekurzno sodišče, za sedaj nima osnovanega temelja. To je istina, a navzlic temu se je moral zavriniti revizijski rekurz.

Iz poizvedbenih spisov izhaja, da ima šolski vrt z dvoriščem (par. 89/3) podlago za ograjo iz beton. zidu in da je tako na zunaj odločen razen pri vhodu. Prostor ima s tem naravo zaprtega dvorišča. Značaj prostora kot šolskega dvorišča se kaže v tem, da je radi šole in v šolske namene zaprt. Dasi prostora ni smatrati kot zagrajen vrt, tvori prostor vsekakor zaprto dvorišče, torej je določen za svrhu, ki zadostuje po § 4. odst. 3. zakona od 7. julija 1896, št. 140 drž. zak., da je izvzet od zasilne poti. Ker opravičuje ta razlog zavrnitev predlagane zasilne poti, ni treba izjave upravne oblasti v zmislu § 16., odst. 6., zakona o zasilnih potih. Stvari ne more premeniti dejstvo, da je bil mejni zid izgotovljen ob času vloženega predloga po trditvi revizijskega rekurza le v zahodnem delu dvorišča, ker izvršena podlaga za ograjo zadostno dokazuje posebni interes na nemoteni rabi dvorišča.

B. B.

c) **Pojem »ustavitev izplačevanja« po § 6. izpodbojnega zakona z dne 16. marca 1884, št. 36 drž. zak.**

Protokolirala firma A je dolgovala firmi B za dobavljeno blago znesek 9890 K. O tem se je napravil dne 19. decembra 1911 notarski zapis s pravico takojšnje izvršljivosti v zmislu § 3. notarskega reda. Firma B je temeljem tega izvršilnega naslova predlagala 30. decembra 1911 v izterjanje navedene terjatve izvršbo z rubežem premičnega imetja, lastnega firmi A. Rubež se je izvršila. Dne 25. januarja 1912 pa je prišla firma A v konkurz, nakar so upniki konkurzne mase tožili firmo B temeljem § 6. izpodbojnega zakona od 16. marca 1884, št. 36 drž. zak. na ugotovitev, da je navedena izvršba z rubežem in z mejčasno tudi dovoljeno dražbo neveljavna in nedopustna in da jo je ustaviti.

Izvršilno sodišče (Ljubljana, znak C V 15/12) je zavrnilo tožbeni zahtevek, prizivno sodišče mu je ugodilo, vrhovno sodišče pa je potrdilo z odločbo od 19. junija 1913, opr. št. Rv VI 245/13 sodbo prizivnega sodišča.

Razlogi.

Pritrditi je pravnemu nazoru v izpodbijani sodbi, ki pravi, da je nastopila ustavitev izplačevanja pri dolžniku že o Božiču 1911. in ki daje pojmu »ustavitev izplačevanja« pomen v zmislu § 6 izpodbojnega zakona pravilno tako, da mora biti ustavitev izplačevanja splošna in da mora biti dolžnikov namen, plačila sploh ustaviti, viden na zunanaj. Prizivno sodišče se bavi v pravni presoji tudi z dejstvom, da je dolžnik plačeval še tudi decembra 1911 in januarja 1912, a je mnenja, da ta plačila ne nasprotujejo domnevi splošne ustavitve izplačevanja. Tudi v tem oziru ima prizivno sodišče prav, ker nikakor ni bistveno za ustavitev izplačevanja, da dolžnik sploh ničesar več ne plača. Po § 6. izpodb. zak. tvori ustavitev izplačevanja izpodbojni razlog le glede trgovcev, kojih firma je vpisana v trgovski register. Ta omejitev na protokolirane trgovce se opira očitvidno na to, da povzroča trgovska ustavitev izplačevanja dispozicijsko omejitev (§§ 194 in 195 k. r.). Kadar opusti dolžnik formalno naznanilo, da je ustavil izplačevanja, morajo vendar veljati posledki ustavitve izplačevanja, tudi kadar je materialno nastopila ustavitev izplačevanja. Ustavitev izplačevanja v materialnem zmislu pa je, kadar

je trgovec nehal izpolnjevati svoje trgovske obveznosti. Bistvo trgovske ustavitve izplačevanja torej ni kvalificirano s tem, da trgovec ne plača kratkomalo ničesar, trgovska ustavitve izplačevanja je marveč karakterizirana s tem, da se ustavijo trgovska plačila, to je, da se ne izpolnujejo obveze, izvirajoče iz pravega trgovskega prometa. Izrek, da je bil dolžnik ustavil izplačevanja ob času izpodbi-janih pravnih dejanj, torej ni smatrati kot pravopomoten, ker je prvič ugotovljeno v sodbi, da dolžnik po Božiču 1911 ni več plačeval trgovskih dolgov in ker je drugič še pred Božičem ukazal v trgovini izrecno, da se ne sme plačati upnikom ničesar več. Druga manjša, ne strogo trgovska dolžnikova plačevanja ne morejo omajati iz prej navedenih razlogov ugotovitve, da je ustavil izplačevanja, tem bolj, ker je smatrati opravljena plačila z ozirom na okoliščine, pod katerimi so bila opravljena — rešitev važnih poštnih podvzetij, izplačila zahtevajočih upnikov, vračila posojil svojim uslužbencem — le kot prisilna plačila. Tudi to ne izključuje splošne ustavitve izplačevanja, da je dolžnik še naročal blago proti povzetju, ker tiči karakteristični moment ustavitve izplačevanja v tem, da je trgovec nehal plačevati svoje trgovske dolgove; obvezan je bil v tem primeru, da formalno naznani ustavitve izplačevanja, da se plačajo upniki enakomerno iz njegovega imetja.

Za izpodbojnost pravnega dejanja po § 6. izpodb. zak. pa je treba še, da mora upnik vedeti za ustavitve izplačevanja. Prizivno sodišče izreka v tem oziru, da bi toženka ob dolžni pazljivosti mogla in morala zaznati za ustavitve izplačevanja in da se sme govoriti, če se toženka opravičuje z nevednostjo, ne le o nevednosti po lastni krivdi, povzročeni po velikem zanemarjenju dolžne pazljivosti, ampak celo o tem, da si je toženka namenoma prikrivala pravi dejanski položaj. Dasi prizivno sodišče ne izreka decidirano, da je toženka vedela za ustavitve izplačevanja, je v bistvu in v posledicah enakega pomena, če ugotavlja, da bi toženka ob primerni pazljivosti za ustavitve izplačevanja vedeti morala, kajti posledice tega, da ni bila tako pazljiva, kakor zakon zahteva, morejo zadeti le toženko. Prizivno sodišče pa gre še dalje, izrekajoč, da si je toženka nalašč prikrivala pravi dejanski položaj v očigled temu, če se izgovarja z nevednostjo; s tem je rečeno, da si je morala toženka nalašč prikrivati vednost o ustavitvi izplačevanja, če trdi, da o tem ničesar ne ve.

Prizivna sodba ustreza torej povsem tudi drugi zahtevi § 6. izpodb. zak. Izrek glede toženkine vednosti je izraz sodnega prepričanja, oprtega na oceno dokaznega materiala.

B. B.

d) Pri zemljiških služnostih ni bistveno treba neposrednega stika med gospodujočim in služečim zemljiščem; za to v zakonu ni podlage. (§§ 472—475, 482—486 obč. drž. zak.)

Toženka ima ob zidu tožnikove hiše približno 6 m dolg in 1 m širok prostor, kjer spravlja svoja drva. Prostor je krit tako, da so vdeti tramovi v tožnikov zid, noseči z opeko krito streho, ki je videti zgoi kot podaljšek tožnikove hišne strehe. Tožnik trdi, da ga ta »drvarnica« z nastreškom ovira v dohodu k hišnemu zidu in v izvršitvi potrebnih popravil tega zidu, zlasti pa, če bi hotel po potrebi dvigniti streho svoje hiše; zahteva torej, da toženka odstrani nastrešček.

Toženka se je uprla, trdeč, da je dovolil tožnikov prednik njenemu možu, njenemu predniku v posesti, napravo nastreška pred več kot 30 leti, vsled česar temelji njena pravica na pogodbi kakor na priposestovanju.

Tožnik je še pristavil, da je bil sedanji nastrešek napravljen nanovo po času, ko sta obojni hiši pogoreli in ob času, ko je bil tožnik mladoleten in zastopan po varuhinji, ter da te naprave varstveno sodišče ni odobrilo.

Vse tri stopinje so zavrnilo tožbeni zahtevke in sicer prvo sodišče (Postojna, znak C II 165/12), izključivši po tožniku zatrjevano dejstvo, da je dal njegov prednik dovoljenje le iz prijaznosti, temeljem številnih, pri razpravi dognanih dokazov.

Prizivno sodišče (Bc III 9/13) navaja, da že nastrešek sam kaže glasom prvosodne ugotovitve, da je ta trajna naprava ne le v hipno korist toženkine hiše, ampak v nje trajno, boljšo in koristnejšo uporabo (§ 475. obč. drž. zak.) Iz tega pa da sta bila tožnikov oče in toženkin mož ob času dovoljenja za napravo nastreška prijatelja, ne sledi, da je bila naprava dovoljena kot prekarij oziroma le osebno, — nasprotno, če bi ne bila prijatelja, bi tožnikov prednik ne dovolil trajne naprave. Prijateljstvo je bilo le nagib za dovoljenje.

Tudi ni pritrđiti tožnikovemu nazoru, da je nastrešek, napravljen po požaru, nekaj drugega nego oni pred požarom, da torej ni istoveten s prvim. Ni namreč izpodbijana prvosodna ugotovitev, da je bil prvotni nastrešek napravljen v istem obsegu kakor sedaj. To pa nima pomena, da je bil nastrešek poprej iz desk, sedaj pa je krit z opeko. Za napravo novega nastreška po požaru torej ni bilo treba potrditve s strani varstvene oblasti. Ker je ta pravica priposestovana z ozirom na več kot 30letno izvrševanje, je nevažno vprašanje, ali in koliko je tožnik oviran v razpolagi s svojo hišo vsled te služnostne pravice. Enako napačen je nazor, da o zemljiški služnosti zato ne more biti govora, ker leži med obema hišama javen prostor. Zakon ne zahteva nikjer, da bi se morali služeče in gospodujoče zemljišče dotikati drug drugega.

Vrhovno sodišče ni ugodilo reviziji ter navaja v odločbi od 29. aprila 1913 opr. št. Rv VI 159/13 te-le razloge:

Na razlog št. 4 § 503. civ. pr. r. oprta revizija izpodbija prizivno sodbo predvsem zaradi tega, ker je izključena pridobitev služnosti s pogodbo kakor s priposestovanjem zaradi prekaristične narave te posesti. Toda revizija prezre, da je revizijski razlog št. 4 vezan na sodbine ugotovitve, v izpodbijani sodbi pa je kratko in jasno ugotovljeno, da je tožnikov oče dovolil napraviti nastrešek za drvarnico ne zgolj iz prekličljive prijaznosti, ampak kot trajno pravico, vsled česar ni domnevati prekaristične pravne posesti.

V drugem oziru se izpodbija pravna presoja, ker po mnenju revizije ni mogoče ustanoviti služnosti, če stoji drvarnica, radi katere naj trpi tožnik poseg v svojo lastnino, na tujem prostoru, namreč na parceli, ki je vpisana v zemljiški knjigi kot javno blago, torej nedostajé onega neposrednega stika med gospodujočim in služečim zemljiščem, ki je potreben po pojmu in bistvu služnosti, ker služnost ne more obstajati, če je možnost izvrševanja odvisna od drugega, tukaj od občine. Toda ne glede na to, da pravni nazor revizije nima podlage v §§ 472. do 475., 482. do 486. čbo. drž. zak., se mora upoštevati, da se take trditve v prvosodnem postopanju niso uveljavljale in tudi ne razpravljale.

e) **Obseg pojma »živež« v izročilnih pogodbah. Živež obsega po sebi zgot prehrano, ne tudi potrebne obleke in stroškov za zdravljenje in zdravila.**

V ženitni in dedinski pogodbi, sklenjeni med tožnico in njenim možem, je določeno, da ima ona za čas vdovstva stanovanje, potrebni živež in postrežbo. Toženec je prevzemnik zapuščine po pokojnem tožničinem možu.

Tožnica trdi, da jej toženec za določen čas ni dajal drv za kurjavo, ne hrane, obleke in obutve, ter zahteva nadomestke za navedene dajatve kakor tudi povračilo izdatkov za zdravnika in bolnico, kjer se je ona nekaj časa zdravila.

Prvo sodišče (Postojna, znak C II 167/12) je prisodilo temeljem obširnega dokazovanja tožnici v bistvu vse zahtevke in sicer povračilo izdatkov za zdravnika in bolnico, ker je bil toženec dolžan po pogodbi tožnici postreči njenemu stanu primerno, preskrbeti jej torej zdravnika ob svojih stroških in plačati tudi stroške za bivanje v bolnici, obleko in obutev pa, ker je zapustnik hotel svojo ženo očitvidno z vsem preskrbeti za časa vdovstva, torej tudi s potrebno obleko in obutvijo, kakor to že sicer določa § 672 o. d. z.

Prizivno sodišče je zavrnilo tožbene zahtevke glede zdravnika, bolnice, obleke in obutve. Pod »postrežbo« se more razumeti pač le preskrbovanje onih sredstev, ki jih opravičenec potrebuje in ki so obvezancu na razpolago. K postrežbi spada torej donašanje hrane, postiljanje, čiščenje obleke in stanovanja itd., ni pa prištevati »postrežbi« onih izrednih dajatev, ki so sicer potrebne v bolezni, a so združene s posebnimi stroški. Ne gre torej nalagati zavezancu, da plačuje zdravnika in zdravila iz svojega ali da pusti oskoboovati opravičenca v bolnici na svoje stroške.

Ranjki tožničini mož pa je določil v navedeni pogodbi »stanovanje, potrebni živež in postrežbo«, navedel je torej imenoma posamezne dajatve, ki jih mora prevzemnik tožnici opravljati, ni pa rabil splošnega izraza »preživljanje«. Po določbi zakona v § 672 o. d. z. pa obsega le ta izraz vse potrebščine, posebno stanovanje, hrano in obleko. Sicer pa tudi navadno življenje ne razume z izrazom »hrana«, zlasti »potrebna hrana«, nič nego jed in pijačo. Če se mora dajati tudi obleka in obutev, se to običajno vedno posebej izgovori, zlasti v izročilnih pogodbah, pa tudi v zapustilih. Prva sodba pojmuje

napačno pod »hrana« tudi obleko in obutev, zato je pomotoma v tem oziru ugodeno tožbenemu zahtevku.

Vrhovno sodišče reviziji tožnice ni ugodilo in navaja v odločbi z dne 20. majnika 1913 opr. št. Rv VI 161/13 te-le r a z - l o g e :

Revizija uveljavlja revizijski razlog § 503. št. 4 c. pr. r., meneč, da je prizivno sodišče pomotno presodilo in razložilo izraz »živež«, kajti pojem »živež« po njenem mnenju ni istoveten s pojmom »hrana«, kakor domneva prizivno sodišče, ampak obsega vse za življenje potrebno, torej tudi obleko in bolniške stroške.

Toda pritrđiti je razlagi prizivnega sodišča. Pravila §§ 6., 655., 914. o. d. z. o razlagi zakona določajo soglasno kot pravilo, da je razlagati besede iz njim lastnega, to je iz običajnega pomena besed. Glasom ženitne pogodbe je zagotovljeno tožnici za čas njenega vdovstva stanovanje v sobi prvega nadstropja, potem potrebni živež in postrežba. Navadni pomen besede »živež« znači »hrano«, »prehrano«, za živež pa, ki obsega vse potrebščine, se rabi beseda »v z d r ž e v a n j e«, »p r e ž i v l j e n j e«. Ko bi se dvomilo o slovnični razlogi, morala bi biti določba § 915. o. d. z. odločilnega pomena, glasom katere se domneva v primeru dvoma prej manjše nego težje breine. Po tem določilu pa niti segati ni treba, ker daje slovnična razlaga popolno gotovost o pomenu besede »živež«, kajti ovržen je nazor o pomenu besede »živež« kot preživljenje v zmislu § 672. o. d. z. z ozirom na to, da specializira navedena pogodba posamezne dajatve »stanovanje, živež, postrežbo«, kar bi bilo odveč, če naj bi se rabila beseda »živež« v pomenu »preživljenje« po § 672. o. d. z. V reviziji se trdi, da se je hotelo v pogodbi natančneje označiti stanovanje, a to velja le za popis stanovanja, ne razjasni pa, čemu da je postrežba, ki gre tožnici, kot dajatev posebej navedena. Prvo sodišče pa je šlo preko slovnične razlage in se je omejilo zgol na izrek, da sta hotela zakonca osigurati popolno preskrbo. Toda domneva, da je pogodba imela namen, preskrbeti tožnico za čas vdovstva, nima stvarne podlage; niti povedbe zaslišanih prič, niti pogodba sama ne nudita za to domnevo podlage, nasprotno daje pogodba po svoji vsebini s tem, da je zagotovljena še precejšnja gotovina tožnici poleg dajatev v naravi, prej razloge za domnevo, da se nikakor ni hotelo preskrbeti za vse potrebe s pogojenimi dajatvami v naravi.

Zahtevani nadomestek za obleko in bolezenske stroške torej ni utemeljen v pogodbi. Revizija pa tudi nima prav, če izvaja obvezo za nadomestek bolniških stroškov iz toženčeve obveze za prehrano, ker je plačilo za bolniške stroške materialno nekaj drugega kakor v pogodbi določena dajatev hrane.

B. B.

i) Določbe § 99 j. n. imajo namen, olajšati tozemskega tožnika zasledovanje pravic, da mu jih ni treba iskati pri inozemskem sodniku, ne pa omogočiti inozemcu, da se izogne svojemu domačemu sodniku.

Tožnik, ki ima redno domovališče na Hrvaškem, je naperil petero tožb proti tožencu, ki prebiva redno na Hrvaškem, in sicer C 42/9 za 376 K, C 43/9 za 400 K in 86 K 53 h. Cb 44/9 za 83 K 95 h in Cb 45/9 za 73 K 92 h pri bližnjem tozemskega sodišča, ki je (okrajno sodišče v Metliki) združilo tožbe v skupno razpravo ter izdalo en sklep, s katerim je ugodilo ugovoru neprijetnosti. Rekuzno sodišče je zavrnilo ta ugovor.

Revizijski rekuz je vrhovno sodišče z odločbo 10. septembra 1913 opr. št. R I 115/13, kolikor zadeva zneske pod 100 kron, zavrglo, ker zahtevki niso niti v pravni, niti v dejanski zvezi med seboj in so torej podvrženi določbam malotnega postopanja (§ 498 civ. pr. r.). Ti zahtevki s tem, da jih je prvo sodišče združilo v skupno razpravo in izdalo en sklep, niso izgubili svojstva malotnih stvari, zlasti ker je prvo sodišče izdalo odločbo v obliki, da je bila mogoča odločena pritožba. Tudi to, da se je odločba izpodbijala le z enim pravnim lekom in da se rekuzno sodišče ni oziralo na različnost postopanja in pritožbe na višjo stopinjo, ampak izdalo enoten sklep, ne more izključiti uporabo predpisov o malotnem postopanju, po katerih je nedopustna nadaljna pravdna pot zoper odločbo rekuznega sodišča v zmislu § 502. odst. 2. in § 517. zadnji odstavek civ. pr. r. Zato se je moral rekuz po § 526. civ. pr. r. takoj zavreči.

Neopravičen pa je rekuz tudi, kar se tiče pravnih zadev C 42/9 zaradi 376 K in C 43/9 zaradi 400 K. Ni sicer pritrđiti nazoru rekuznega sodišča, da je v teh pravnih podana podsodnost, določena v § 99 j. n.,

češ ker ta določba ne razlikuje, ali ima tožnik svoje domovališče v tukajšnji deželi ali v inozemstvu, kajti jasno je, da gre tukaj za umetno in samovoljno ustvarjeno podsodnost in da je bilo tožniku ležeče na tem, se izogniti iz kate-regakoli razloga lastni domači podsodnosti in spraviti stvar pod katero tozemsko sodišče. Tega koraka ne more opravičiti navedeno zakonito določilo, ki hoče olajšati v tozemstvu opravičenim zasledovanje pravic, da jim ni treba iskati svojih pravic pred inozemskim sodnikom, ki pa nima namena omogočiti inozemcem, da se izognejo svojemu domačemu sodniku. Navzlic temu ni mogel imeti rekurz uspeha, ker toženi pri prvem naroku, določenim za ustno razpravo, ni ugovarjal pristojnosti sodišča, marveč razpravljal v glavni stvari (§ 441. civ. pr. r.). Trditev v rekurzu, da je tedanji razpravljajoči sodnik opustil v § 432. cip. pr. r. določeno dolžnost, poučiti prava neveščega toženca o pristojnih procesualnih pravicah, ni dokazana in torej neupoštevna.

S tem, da je postopanje počivalo in da je potem vstopil drug sodnik, ni bilo razveljavljeno dejstvo, da se je toženec preje spustil v pravdo in ostalo je prej nastalo izključenje pravdo ovirajočega ugovora (§ 441. civ. pr. r.). Sedaj uveljavljena krajevna nepristojnost bi se utegnila upoštevati v zmislu § 240 odst. 2. civ. pr. r. le takrat, kadar bi šlo za nepristojnost, ki jo ni moči odstraniti z izrečnim dogovorom strank. Tak dogovor pa je tukaj smatrati kot dopusten, ker niti svojstvo pravnega predmeta, niti nujni tozemski predpisi niti državne pogodbe ali mednarodna načela ne prepovedujejo, da se spravijo take pravdne stvari pred tozemska sodišča, in ker določilo § 104 j. n. ne razlikuje med domačini in inozemci. Zato se tudi reči ne more, da je odvzeta ta pravdna stvar domačemu pravosodju sploh, tudi ni pravopomotno, če je rekurzno sodišče uporabilo določbe §§ 43. in 104. j. n., ne pa § 42. j. n.

B. B.

g) V slučaju združene razprave o glavni stvari in o ugovoru nepristojnosti, gre tožencu, ki zmaga na drugi stopinji z ugovorom nepristojnosti sodišča, primeren znesek pravnih stroškov prvosodne razprave.

Toženec je ugovarjal proti tožbi na plačilo zneska, ki ne presega zneska 1000 K, stvarno nepristojnost poklicanega okrajnega sodišča, ker je naročil skupno blaga za več nego 1000 K in je vtoženi znesek le del celotne kupnine, ki presega znesek 1000 K.

Okrajno sodišče (Ljubljana, znak C IV 27/13), ki je razpravljalo o tem ugovoru zaeno z glavno stvarjo, je zavrnilo ugovor, ker vtožena terjatev ne presega zneska 1000 K in se nanaša zgolj na blago, dobavljeno v tej vrednosti in obsodilo toženca v zmislu tožbenega zahtevka.

Rekurzno sodišče je razveljavilo izpodbijano sodbo na toženčev rekurz radi nepristojnosti, ker je prodajalčeva terjatev na plačilo kupnine enotna za vse blago, dobavljeno temeljem istega naročila, ker torej delne dobave niso samostojne, in prisodilo tožencu zgolj rekurzne stroške, ne pa tudi pravnih stroškov prve stopinje, ker ni bilo ločene razprave o ugovoru nepristojnosti in bo moral pristojni sodni dvor vnovič razpravljati temeljem razpravnega zapisnika, napravljenega glede glavne stvari ter obdrže pri tem izjave strank svojo veljavo; dolžnost za povračilo pravnih stroškov je odvisno od izida v glavni stvari, sicer pa ugovor nepristojnosti ni povzročil posebnih stroškov.

Vrhovno sodišče je ugodilo z odločbo 17. junija 1913 opr. št. R VI 211/13 revizijskemu rekurzu deloma in premenilo sklep rekurznega sodišča tako, da je prisodilo tožencu še polovico pravnih stroškov poleg že prisojenih rekurznih stroškov kakor stroške revizijskega rekurza.

Razlogi.

Z odločbo v glavni stvari šele je soditi o dolžnosti za povračilo pravnih stroškov, kolikor velja pravdni material tudi za postopanje pred pristojnim sodiščem in kolikor je odvisna odločba o stroških za pravdni trud, merodajen tudi za glavno stvar, od odločbe v glavni stvari. Temu nazoru rekurznega sodišča je pritrčiti. Toda to načelo velja le glede stroškov, povzročenih vsled razprave v

glavni stvari, ne pa tudi glede stroškov za razpravo o nepristojnosti, kajti v tem oziru je stvar rešena popolnoma in s tem izpolnjen pogoj § 52. civ. pr. r. za odločbo o dolžnosti za povračilo stroškov. Za tako odločbo je poklicano tudi le sodišče, ki odloča o nepristojnosti, za glavno stvar pristojno sodišče ne bi bilo kompetentno za to odločbo.

Ker je bila razprava o ugovoru nepristojnosti združena z glavno stvarjo in ker pride, kakor kažejo pravdni spisi, na razpravo o ugovoru nepristojnosti brez dvoma polovica pravnega dela, priznati je tožencu polovica od njega zabeleženih stroškov kot znesek (kvota), ki odpade za razpravo o ugovoru nepristojnosti.

Z ozirom na uspeh je bilo tožencu priznati po §§ 41., 43. odst. 2. civ. pr. r. tudi stroške revizijskega rekurza.

R--r.

B. Kazensko pravo.

a) K uporabi § 410. k. pr. r. (Razsodba kasac. dvora z dne 3. septembra 1913 opr. št. Kr I 334/13-4.)

Okrajno sodišče je obsodilo Frančiško P. radi prestopka po § 491. k. pr. r. po uporabi § 260. b k. z. na 48 ur zapora, poostrelega s postenjem. Sodba je postala pravomočna. Nato je vložila Frančiška P. prošnjo v zmislu § 410. k. pr. r., v kateri je prosila, da naj se ji zaporna kazen izpremeni v denarno, skličujoč se na okolnost, da je sedaj zasebna obtožiteljica umaknila zasebno tožbo. Zasebna obtožiteljica, zaslišana o tem predlogu, je potrdila, da je Frančiški P. odpustila ter je izjavila, da ne ugovarja znižanju kazni.

Okrajno sodišče je s sklepom predlog Frančiške P. na znižanje, odnosno izpremenitev kazni zavrnilo, češ, da je sicer olajšalna okolnost v zmislu § 530. k. z. ugotovljena, da pa ta edina olajšalna okolnost ne bi opravičevala še uporabe § 260. b k. z. C. kr. dež. kot vzklicno sodišče je pritožbo Frančiške P. zoper ta sklep v zmislu § 410. odst. II. k. pr. r., kot nedopustno zavrnilo.

Pripomniti je že tukaj, da velja določba § 410. odst. II. k. pr. r., po naziranju kasacijskega dvora tudi za prestopke ter je torej

vsklicno sodišče pravilno smatralo, da pritožba zoper gorajšni sklep ni dopustna.

Po preteku nekaj tednov je vložila Frančiška P. vnovič predlog v zmislu § 410. k. pr. r. V ponovljenem predlogu je zahtevala spet spremenitev kazni ter navaja kot sodišču ob času sodbe še neznanu olajšalno okolnost, da je bila tedaj in da je še na živcih nevarno bolna ter da je silno razburljiva. Okrajno sodišče je vnovič odklonilo predložitev prošnje višjemu deželnemu sodišču, češ, da tudi ta olajšalna okolnost v zvezi s prej ugotovljeno ne bi mogla povzročiti znižanja ali spremenitve zaporne kazni. Pritožbo zoper ta sklep je vsklicno sodišče spet kot nedopustno zavrnilo.

Kasacijski dvor je na ničnostno pritožbo v obrambo zakona povsem odobril stališče vsklicnega sodišča, ki se glede na določbo § 410. odst. II. k. pr. r., sploh ni smelo pečati z razmotrivanjem o zakonitosti sklepov okrajnega sodišča. Sicer pa je kasacijski dvor izrekel, da je okrajno sodišče z enim kakor drugim omenjenih sklepov kršilo zakon, ker ni v zmislu § 410. I. odst. k. pr. r., predložilo prošnji Frančiške P., potem, ko je ugotovilo obstoj take (v § 530. k. z. omenjene) olajšalne okolnosti, ki ob času sodbe še ni bila znana, v presojo c. kr. višjemu deželnemu sodišču s primernim predlogom na znižanje, odnono izpomenitev kazni.

Po § 410. k. pr. r. odst. I., je prepuščena presoji prvega sodnika rešitev vprašanja, če je dognana olajšalna okolnost, ki ob času sodbe še ni bila znana, a bi bila sicer povzročila milejšo odmero kazni. Kakor hitro pride prvo sodišče do te ugotovitve, mora predlagati primerno milejšo odmero kazni sodnemu dvoru II. inštanice.

Frančiška P. je v obeh predlogih trdila, da je obtožiteljica naknadno — po razglasitvi sodbe — umaknila zahtevo, da se obtoženka kaznuje. Ta okolnost bi po določbi § 530. k. z. povzročila pri vsklicnem sodišču milejšo odmero kazni. Ravno to olajšalno okolnost je pa tudi vsikdar upoštevati v slučajih § 410. k. pr. r. (Prim. plen. odločbo kas. dvora z dne 14. julija 1891 št. 8832 zb. št. 1474.), kajti ravno ta okolnost bi bila pred razglasitvijo prve sodbe povzročila celo popolno oprostitev obtoženke.

Drugačna je stvar glede olajšalne okolnosti, omenjene od obdolženke v drugem predlogu. Tu je bilo prvo sodišče pač opravičeno, da je po svojem prepričanju presodilo, kak vpliv bi imela ta olaj-

šalna okolnost (bolezen na živcih), ako bi bila znana že ob času sodbe. Ko bi bilo torej okrajno sodišče zgolj glede na to olajšalno okolnost zavrnilo predlog Frančiške P., ne bi bilo govora o kršenju kake zakonite določbe (§ 410. k. pr. r.).

P.

b) Pri prestopku hudobnega poškodovanja tuje lastnine po § 468. k. z. je treba, da si je storilec tudi svest protizakonitega dejanja. Napačno razumevanje zakonitih določb, ki ne spadajo v področje kazenskega zakona, je v svojih posledicah zgolj zmota v dejstvih. K škodi na premoženju v slučaju neopravičene obsodbe (§ 1., zakona z dne 16. marca 1892 drž. zak. št. 64) spadajo tudi vsi stroški za zastopanje v obnovnem postopanju.

Obtožencu, posestniku in lovskega pazniku, je delala kuretnina njegove sosede že leta in leta škodo na njivah. Vsi opomini, da naj soseda pazi na kure, so bili zaman. Spomladi je posejal njivo z ovsom in kmalu so bile zopet kure in ena svinja na njivi. Živali je pregnal in sosedo pozval, naj pazi na kure, ker bo sicer prisiljen jih postreliti.

Kakih 14 dni pozneje je obtoženec našel pet kur svoje sosede na svoji, z ovsom posejani njivi, pregnal jih je trikrat, pa so se vsakokrat vrnile. Končno je vzel puško, ustrelil dve kuri in jih pustil ležati. Soseda je kuri pobrala in zase porabila.

Zaradi tega dejanja je bil imenovan obsojen od okrajnega sodišča (Celje, znak U VI 341/12) zaradi prestopka hudobnega poškodovanja tuje lastnine po § 468. k. z. v denarno globo 10 kron.

Priznal je, da je imel namen kure uničiti, zagovarjal pa se je s tem, da je bil v to opravičen v zmislu § 1321 o. d. z. in § 65. gozdnega zakona od 3. decembra 1852 št. 250 drž. zakona. Po § 1321. o. d. z. ima vsakdo pravico zarubiti ptuje živali, ki mu delajo na polju škodo, rubež pa se mora izvršiti pri kurah, ki se ne dajo vjeti v zmislu § 65. gozd. zak. s tem, da se ustrele. Da veljajo v tem primeru določbe gozdnega zakona tudi za odprto polje, je tembolj jasno, ker občni drž. zakonik ne pove, kako se naj rubež izvrši pri živalih, ki se ne dajo vjeti, in ker napravi perutnina na odprtem polju mnogo več škode, kakor v hosti.

Sodišče je utemeljilo svojo sodbo s tem, da je obdolženec sam priznal, da je dve kokoši utrelil. Opravičen je bil kokoši le na pri-

meren način pregnati in lastnico posvariti. Ker je namenoma ustrelil kokoši, izključuje vsak dvom, da je imel namen, tujo lastnino hudobno poškodovati.

Zagovor, da je smel kokoši ustreliti v zmislu § 65. gozd. zak., ga ne more opravičiti, ker ne gre, da bi se zadevne določbe smele uporabljati tudi v takih slučajih, kadar gre za perutnino na odprtem polju in ne v hosti. Obdolženec si je moral biti torej svest svojega protizakonitega postopanja, pravna pomota, v kateri se je nahajal, ga ne more opravičiti.

Obdolženec vsklic ni imel uspeha.

Na ničnostno pritožbo generalne prokurature v obrambo zakona je c. k. r. vrhovni in kasacijski dvor izrekel, da kršita imenovani sodbi zakon, da se razveljavita kot nični v zmislu § 468/2 in 281/5 k. pr. r. ter naloži sodnji nova razprava iz teh razlogov:

Razlogi obojnih sodb smatrajo, da je dokazan objektivni dejanski stan na podlagi obtoženčevega priznanja, v subjektivnem oziru pa se zadovoljijo z ugotovitvijo, da je obtoženi ravnal v namenu, tujo lastnino hudobno poškodovati. Obdolženec zagovor, da se je smatral opravičenega ustreliti kokoši, zavrača okrajno sodišče s tem, da se ni poslužil primerne samobrambe v zmislu § 1321. o. d. z., da je bil le opravičen, kakoši na primeren način pregnati, da ni opozoril sosede, kakor prej, naj kokoši zavaruje, da pa določbe § 65. gozd. zak. od 31. decembra 1852 šte. 250 d. z., v tem primeru ne veljajo, ker obtoženi ni naletel kokoši v hosti, ampak na odprtem polju; v tem oziru, da se je nahajal obtoženi v pravni zmoti, ki ga ne opravičuje.

Toda krivdorek je smatrati najmanj kot prezgoden. Storilec si mora biti svest, da je protizakonito namenoma storil škodo na lastnini. Če pa se smatra opravičenega, pokončati ali poškodovati tujo stvar, če tudi objektivno protizakonito, ni dan dejanski stan § 468. (85.) k. z., v skrajnem slučaju se mu mora priznati nekaznivost v zmislu § 2. lit. 2. kaz. zak.

V tem oziru pa izkazujeta obe sodbi v področje §§ 258 in 270 šte. 7 k. pr. r., spadajoče pomanjkljivosti. Vkljub zagovoru obtoženca, da se je smatral v zmislu § 65. gozd. z. opravičenega, ubiti kokoši, katerih ni mogel prijeti in po § 1321 o. d. z. zarubiti, v razsodbah ni zadevnih ugotovitev. Te pa so potrebne, ker ne gre za to, ali je uporabna določba § 65. gozd. z. ali ne, ampak le za osebno

razumevanje obtoženčevo o dopustnosti te zakonite določbe, koje nevednost ali krivo razumevanje se mora, ker ne spada v področje kazenskega zakona, smatrati v svojih posledicah kot istovetna z zмотo v dejstvih in torej ne spada pod §§ 3., 233. in 238. k. z.

Pri ponovni razpravi pred okrajnim sodiščem je bil obtoženec obsojen, vsklicno sodišče pa ga je oprostilo z ozirom na sodbo kasacijskega dvora.

Kazensko postopanje je prōvzročilo obtožencu mnogo stroškov. Plačal je globo po 10 K, katere občina noče vrniti, in stroške svojega zastopnika. Vložil je vsled tega pri okrajnem sodišču predlog, da se mu v zmislu § 1. zakona od dne 16. marca 1892 šteв. 64 drž. zak. povrne škoda, ki mu je nastala vsled obsodbe. Pravosodno ministrstvo mu je priznalo z odlokom z dne 26. avgusta 1913 št. 25.293/13 kot odškodnino za škodo na premoženju vsled neopravičene obsodbe znesek 100 K in sicer 10 K kot povračilo za plačano globo, 90 K pa za vlogo na generalno prokuraturo ter za zastopstvo v obnovljenem (zagovor na prvi in drugi stopnji) in odškodninskem (vloga zaradi odškodnine) postopanju.

Dr. Karel Laznik.

c) Kazenski postavek prestopka zoper varnost življenja po § 343. k. z. je enoten, prestopok zastara torej v enem letu. (Odločba vrhovnega in kasacijskega dvora od 15. maja 1913 opr. šteв. Kr I 210/13.)

Okrajno sodišče je oprostilo zobnega tehnika po zmislu § 259. šteв. 3 k. pr. r., od obtožbe prestopka zoper varnost življenja po § 343. kaz. zak., ker je, dasi se ni izučil za zdravnika in ni imel zakonite pravice za zdravljenje bolnikov, to delal obrtoma z ruvanjem zob. Razlogi ugotavljajo, da je obtoženi izvrševal v svojem obrtu kot zobni tehnik, torej obrtoma v človeških ustih operacije, ki pristojajo le doktorjem medicine. Navzlic temu pa se je moral obtoženec oprostiti vsled zastaranja, ker so pretekli 3 meseci od časa storjenega kaznjivega dejanja do obtožencu izdanega povabila in ker je kaznovati dejanje le z navadnim zaporom z ozirom na manjšo škodo in na krajši čas, v katerem je obtoženi izvrševal nedopustna opravila.

Zoper to sodbo se je javni obtožitelj vzklical, trdeč, da traja doba zastaranja eno leto, ker je kazenski postavek § 343 kaz. zak. enoten in sicer 1 do 6 mesecev navadnega ali hudega zapora.

Vzklicno sodišče je zavrnilo vzklic kakor neutemeljen z ozirom na prvosodne razloge in s pristavkom, da obsega § 343. kaz. zak. dva kazenska postavka in da navaja določne znake za uporabo višjega postavka.

Vrhovno kot kasacijsko sodišče je izreklo na ničnostno pritožbo c. kr. generalne prokurature v obrambo zakona, da sodba vzklicnega sodišča ni v zakonu utemeljena.

Iz določb §§ 281. št. 11, 344. št. 12 in 322. kaz. pr. r. namreč sledi, da je možno govoriti o različnih kazenskih postavkih le takrat, kadar sta dva kazenska postavka omejena po obtežilnih in olajšujočih okoliščinah, navedenih imenoma v zakonu.

Da je temu tako, dokazujejo tudi vladni nagibi h kazensko-pravdnemu redu pri § 322 kaz. pr. r. izrekajoč, »da je v istini le en kazenski postavek v primerih, kjer rabi avstrijski kazenski zakon pri določitvi najvišje kazni izraz: »pri posebno obtežilnih okoliščinah itd.« in da velja drug kazenski postavek le takrat, kadar je obtežilnih in olajšalnih okoliščin, navedenih imenoma v zakonu, zato je povprašati tudi porotnike le za take, imenoma v zakonu navedene okoliščine.«

Odločba o tem, ali preti zakon z enotnim ali raznimi kazenskimi postavki, je torej zavisna od odgovora na predhodno vprašanje, če so v danem primeru navedene olajšalne in obtežilne okoliščine imenoma ali ne.

Imenoma pa so označene obtežilne okoliščine le takrat, če omogočajo s svojo določnostjo ostro omejitev kazenskih postavkov in je s tem odvzeta odločitev sodnemu izprevidu.

Obtežilnim okoliščinam pa, ki niso navedene imenoma, je prištevati take nedoločne označbe stopnjevanje krivde, ki prepuščajo vsled svoje nedoločnosti sodnemu preudarku, ali so dani pogoji za višji kazenski postavek; v to svrho dajeta §§ 43. in 48. kaz. z. splošno pravilo. Take označbe so: pri posebnih obteževah (§§ 77., 79. kaz. z.), po velikosti hudobije in nevarnosti (§§ 86., 58. kaz. zak.), po velikosti hudobije in škode (§ 103. kaz. zok.), po važnosti vpliva in nastalega zlega (§ 163. kaz. zak.).

Iz tega sledi, da obtežilnih okolnosti, navedenih v § 343. kaz. z.: »po dolgotrajnosti časa, v katerem je izvrševal nedopustno opravilo, in po velikosti škode, ki jo je s tem napravil« ni prištevati imenoma navedenim obtežilnim okolnostim. Če zakon določa, da je uporabiti hudi zapor pri takih okolnostih, je to zgolj navodilo za sodnika, kaj naj upošteva pri izbihi kazenske vrste. Presoja o trajanju obrata in o velikosti škode ne spada k odmerjanju kazni po sodniku; kazenski postavek § 343. kaz. zak. je torej enoten.

To, da je v § 343. kaz. zak. določen na voljo navadni ali hudi zapor od 1 do 6 mesecev in se razlikuje po vrsti kazni, ni nič drugače kakor v slučaju razlikovanja po trpežu kazni (kakor n. pr. v § 178 kaz. zak.) ali po vrsti in trpežu (kakor v primeru pregreška o obrezvspešenju prisilnih izvršil po § 2. zakona z dne 25. maja 1883, št. 78 drž. zak.).

Pravno pomotno in zoper določbo § 532. kaz. zak. je bilo, da se je uporabila doba zastaranja treh mesecev mesto enega leta.

R—i.

Kazenske drobtinice.

(Nekateri slučajji iz prakse.)

1. **Pomen odpuščanja pri javnih deliktih osobito pri prestopku po § 331. kaz. zak. za zljajšanje kazni v zmislu § 410. kaz. pr. r.**

Po § 331. kaz. zak. je kaznovati kršitev državnega reda po javnem organu, ki se pri svojih službenih opravkih ni korektno vedel. Vedenje javnega organa, ki koga dejansko žali v javni službi, tvori kaznivo dejanje. Namen te določbe ni ščititi čast in integriteto vsled postopanja javnega organa žaljenega. Vsled tega more odpušcanje žaljenega le tedaj olajšalno učinkovati na odmero kazni, če se je v konkretnem slučaju ravno zaradi obtežilnega postopanja javnega organa napram žaljeni osebi kazen strožje odmerila.

2. **Zakon z dne 20. julija 1912 št. 142 drž. zak. ne izključuje vzklicnih izvodov, ki so se podali na zapisnik.**

Pred zakonom z dne 20. julija 1912 št. 142 drž. zak. razlagalo se je besedilo § 294. odst. 2. kaz. pr. r. kljub besedi »vloži« splošno

tako, da je dovoljeno vzklicni izvod podati na zapisnik. Pri pomembnosti, katero ima po novem zakonu izvod brez navedbe razlogov priglašenege vzklica, pomenila bi razlaga, da zabranjuje novo besedilo podati izvod vzklica na zapisnik, utesnitev pravnega pomočka. Obsojeni bi imel v kazenskem postopanju neugodnejši položaj kakor v civilnopravnem postopanju. Pa tudi novo besedilo ne sili k taki razlagi, kajti novi § 294. se utegne in sicer neprisiljeno razlagati tako, da ureja le predpogoje za novo kontradiktorno postopanje t. j. vlaganje vzklicnega izvoda v dveh izdatkih.

3. Protizvod vzklica v kazenskem postopanju radi prestopkov po zakonu z dne 20. julija 1912 št. 142 drž. zak. ni dopusten.

Zakon z dne 20. julija 1912 št. 142 drž. zak. ustanavlja le protizvod vzklica v postopanju zaradi hudodelstev in pregreškov. Predpis § 447. kaz. pr. r. zabranjuje razširjenje te nove določbe na postopanje zaradi prestopkov, ker je vzklicno postopanje za prestopke glede na temeljne razlike posebej urejeno.

4. Vabilo za nastop kazni zaradi prestopka obsojene osebe, ki biva v inozemstvu.

V inozemstvu bivajočo osebo ni vabiti pod pretnjo prisilne privedbe za slučaj, da ne bi kazen pravočasno nastopila. Ne glede na to, da bi se inozemska oblast, katero se zaprosi za dostavitev vabila, utegnila nad pretnjo spodtikati, bilo bi neumestno, napram obsojencu žugati s silo, ki je ni moč uresničiti. Kot prisilno sredstvo pride v poštev le privedba za slučaj zasačenja v tozemstvu. Edino to bi bilo zažugati v vabilu.

Dr. E. E.

Književna poročila.

Die Protokolle des Verfassungsausschusses über die Grundrechte. Ein Beitrag zur Geschichte des österreichischen Reichstags vom Jahre 1848 von Dr. Alfred Fischel. Herausgegeben von der Gesellschaft für neuere Geschichte. Österreichs. Wien und Leipzig 1912. XXVI + 200 str.

Dne 1. avgusta 1848 je izvolil ustavodajalni državni zbor po zgledu frankobrodkega parlamenta ustavni odsek. Le-ta je 3. avgusta izbral dva pod-

odseka. Prvi, obstoječ iz treh članov, je dobil nalog predložiti načrt „človeških pravic“, drugi, peteročlen, osnutek ustave v ožjem zmislu. Prvi pododsek je rešil hitro svojo nalogo. Že 22. avgusta se je jel ustavni odsek posvetovati o Riegerjevem 32 paragrafov obsegajočem osnutku občil „človeških pravic“, ter končal svoje poslovanje o tem predmetu 2. oktobra. Takoj prihodnjega dne je predsednik ustavnega odseka naznanil državnemu zboru, da je odsek svojo nalogo končal, da je nemško besedilo osnutka že pripravljeno, kakor tudi večina prevodov, le prevoda v slovenščino je še treba. Še istega dne je državni zbor odkazal načrt ustavnega odseka po tedanjem poslovniku deveterim oddelkom državnega zbora v posvetovanje, ter določil za posamezne oddelke poročevalce. Med temi je bil tudi slavni naš rojak dr. Krainz, ki se je sploh živahno udeleževal političnega življenja tistih dob. Ti poročevalci so uporabljali odsekove zapisnike za svoje poročilo. Tri dni po omenjenem sklepu državnega zbora je izbruhnila oktobrska ustaja, državni zbor je bil preložen v Kromeriž, kamor so morali prenesti tudi vse spise. Že v seji 27. novembra je predsednik državnega zbora Smolka zaman pozival vse poslance, ki so uporabljali odsekove zapisnike, da jih vrnejo ustavnemu odseku. Štiri desetletja so bili potem ti zapisniki sploh neizvestni. Šele leta 1885 je znani zgodovinar Anton Springer v svoji publikaciji: „Protokolle des Verfassungsausschusses im österreichischen Reichstag 1848—1849“ obelodanil zapisnike ustavnega odseka, počenši od seje dne 22. januarja 1849. do seje 2. februarja 1849. in to po prepisih, katere mu je izročil njegov tast Pinkas, svoječasní odsekov član. Ti zapisniki vsebujejo pa samo posvetovanje in sklepanje o osnutku peteročlenega ustavnega pododseka, ki je svojo nalogo veliko pozneje rešil nego prvi odsek. Zapisniki o razpravi osnutka „človeških pravic“ ostali so pa doslej docela neznaní. Naš Josip Apih v svoji znameniti monografiji „Slovenci in leto 1848.“ obširno opisuje razpravo o „človeških pravicah“ v plenumu državnega zbora in o udeležbi Slovencev pri tej razpravi (str. 245—254); v posebnem poglavju „Slovenci v ustavnem odboru“ (str. 255 sl.) navaja natančno sestavo odsekovo, pododsekovo ter jugoslovanske člane, a temelječ edino na Springerjevi publikaciji, podaja kratko le debato o ustavnem načrtu peteročlenega pododseka.

V najnovejšem času pa se je posrečilo te zapisnike zelo izpopolniti. V zapuščini münistra Lasserja, bivšega odsekovega člana, našli so se izvirmiki od Springerja priobčenih zapisnikov s tremi daljnimi zapisniki. Alfred Fischel, znani avtor publikacije „Österreichisches Sprachenrecht“, pa je našel v državnem arhivu posvetovalne zapisnike ustavnega odseka od 2. avgusta 1848. do 19. decembra 1848. Vendar pa tudi ti zapisniki niso popolni. Obsegajo le prvo branje o Riegerjevem načrtu do § 9. in pa drugo branje celega načrta, dočim manjkajo še sedaj zapisniki o prvem branju § 9—32. Pač res: habent sua fata libelli!

To svojo dragoceno najdbo priobčuje Fischel v navedeni publikaciji. V kratkem uvodu na XXVI. straneh poroča izdajatelj o usodi zapisnikov, v drugem uvodovem delu pa o sestavi ustavnega odseka in podaja kratko vsebino „človeških pravic“. Na 200 straneh slede potem zapisniki; natančni stvarni register pa delo zaključuje.

Priobčeni zapisniki so eden najvažnejših virov našega ustavnega prava. Dasi je namreč tedanja prizadevanja in iz njih vzrastle zakonske osnutke zatrla

reakcija, vendar ideje in sadovi bujno cvetoče „pomladi narodov“ niso izginili ljudstvu iz spomina. Ko je bil zopet prodrta reakcionarni led, so našli stari vzori v ustavi in državnih osnovnih zakonih svoje uredničenje. Opozoriti je treba le na enega izmed mnogih primerov, na § 21 „človeških pravic“, ki docela soglašajo s slovitim § 19 o ravnopravnosti narodov. Ti zapisniki pa nam izpopolnjujejo v veliki meri tudi sliko o stremljenju in mišljenju zastopnikov avstrijskih narodov v oni prevažni dobi. Ne v zadnji meri nam zrcalijo delovanje zastopnikov našega juga. Ne more biti tukaj mesta poročati natančneje o sodelovanju posameznikov. Morda mi bode usojeno na drugem mestu temeljem teh zapisnikov izpopolniti sliko, katero nam je podal Apih. Hočemo tu le izporočiti malo juridično epizodo. Razpravljajoč o § 8. načrta, je poslanec Pinkas zagovarjal deportacijo kot kazensko sredstvo. Pritrdil mu je poslanec dr. Ambrož z nastopnimi izvajanci: „Herr Abgeordneter Ambrož teilt die Ansicht des Herrn Vorvotanten (Pinkas) und findet sie durch die von ihm gemachten Erfahrungen bestätigt. Krain hat lange Zeit an einer Horde, die man „rakonaci“ (sic!) nannte, gelitten. Sie machten das ganze Land unsicher, plünderten selbst bei Tag Meierhöfe aus und verbreiteten überall Furcht und Schrecken. Endlich gelang es im Jahre 1843 bei Gelegenheit eines Kirchendiebstahles sich ihrer zu bemächtigen und sie den verdienten Strafen zuzuführen. Hier zeigte sich, daß schon die bloße Entfernung der Abgeurteilten in die Strafhäuser anderer Provinzen die beste Wirkung hervorbrachte und den Strafzweck der Abschreckung erreichte“. V zapisniku, str. 69, se nadaljuje „Herr Abgeordneter Kavčič bestätigt diese Erfahrungen, dies sei jedoch keine Deportation gewesen.“ — Iztrebiljenje rokovnjaške nadloge na Kranjskem tedaj ni izključna zasluga francosko-ilirske uprave, kakor marsikaj drugega ne, kar se tej pripisuje. P.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. novembra 1913.

— (Osebne vesti.) Imenovani so: dvorni svetnik vrhovnega in kasacijskega dvora dr. Karl Zwiedinek pl. Südenhorst und Schidlo za senatnega predsednika vrhovnega in kasacijskega dvora ad personam; okrajni sodnik dr. Leopold Jerovšek v Gorici za okrajnega sodnika in sodnega predstojnika v Cerknem; sodnik dr. Marij Quarantotto v Rovinju za namestnika državnega pravdnika istotam. — Premeščena sta: notarja Fran Strafella iz Rogatca v Ptuj, dr. Robert Baumgartner iz Rožka v Rogatec. — Otvorila sta odvetniški pisarni: dr. Josip Ažman v Ljubljani, dr. Anton Prus v Konjicah. — Premestiti se namerava iz Celja v Kočevje: odvetnik dr. Walter Riebl. — Vpokojeni so stalno na lastno prošnjo: dež. sodna svetnika in sodna predstojnika z naslovom in značajem višjega sodnega svetnika Aleksander Ravnihar v Litiji

in dr. Ivan Kladva v Kamniku, dež. sodni svetnik Jožef Potrato v Ljubljani.
— Umrli je odvetnik dr. Fran Golf v Kočevju.

(Zakon o zabrambi in zatiranju prenosnih bolezn.) Dne 25. aprila je stopil v veljavo zakon z dne 14. aprila 1913, šte. 67 drž. zak., o zabrambi in zatiranju prenosnih bolezn. Povzročil ga je menda strah pred nalezljivimi boleznimi, ki so se z balkanskih bojišč širile proti severozapadu in so prestopile tudi meje naše monarhije. Odkar je bila z državnim zakonom urejena javna zdravstvena služba, je minilo 43 let, da smo dobili času primeren zakon, ki ima namen varovati prebivalstvo pred prenosnimi boleznimi. Interesantno je, da je bilo glede živine prej, namreč že pred 33 leti zakonito urejeno odvracanje in zatiranje nalezljivih bolezn.

Novi zakon našteva 17 vrst bolezn, ki se morajo oblastvom naznanjati, daje pa oblastvom tudi možnost, da ob posebnih okolnostih tudi za bolezni, ki niso v zakonu izrecno navedene, ukazoma ustanovi dolžnost naznanila. Določeno je pobrobno, katere osebe so dolžne podajati naznanila. Oblastveni ukrepi za zabrambo in zatiranje bolezn so raznovrstni in nekateri globoko posegajo v osebno svobodo in gospodarstvo posameznika, n. pr.: odločitev bolnikov, omejitev glede rabe vode in glede prometa z živili, zapiranje stanovanj, naredbe zoper zbiranje ljudi, posebni zglaševalni predpisi, nadzorovanje določenih oseb, prepoved krošnjarstva, omejitev obrata ali zapiranje obrtnih podjetij, izpraznjevanje stanovanj in mnogovrstne prometne omejitve. Bremena, ki jih povzroča odvracanje in zatiranje prenosnih bolezn, so naložena državi, občinam in posameznikom. Pohvaliti je zlasti materialno skrb zakona za tiste osebe, ki sodelujejo pri zatiranju prenosnih bolezn; ako taka oseba, zdravnik ali strežnik, postane nesposobna za poklic ali umre, dobi ona oziroma njeni svojci v zakonu vnaprej določene pokojninske in preskrbninske užitke. Rekurzi zoper odredbe na podlagi tega zakona ali izvršitvenih ukazov nimajo odložive moči; izjeme so dopustne samo glede izvrševanja kazenskih razsodb. Opozoriti bi bilo končno, da so s § 48. tega zakona razveljavljeni §§ 393 do všteti 397 kazenskega zakona z dne 27. maja 1852, št. 117 drž. zak., in patent z dne 21. maja 1805, št. 731 z. p. z. Namesto razveljavljenih paragrafov dobi kazenski zakon nov § 393 z nastopnim besedilom: „Kdor kaj stori ali opusti, o čemer more spoznati (§ 335), da je to v stanu povzročiti razširjanje prenosne bolezni in s tem nevarnost za življenje ali zdravje ljudi, se kaznuje zaradi prestopka z denarjem od deset do tisoč kron ali z zaporom od treh dni do treh mesecev in, ako je iz dejanja nastala težka telesna poškodba ali smrt človeka, po § 335. k. z. Ako se stori dejanje v posebno nevarnih razmerah, je uporabljati kazni §§ 337 in 432 k. z.

I. S.

„Slovenski Pravniki“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

B. Kazensko pravo.

a) K uporabi § 410. k. pr. r. (Razsodba kasac. dvora z dne 3. septembra 1913 opr. št. Kr I 334/13-4.)	342
b) Pri prestopku hudobnega poškodovanja tuje lastnine po § 468. k. z. je treba, da si je storilec tudi svest protizakonitega dejanja. Napačno razumevanje zakonitih določb, ki ne spadajo v področje kazenskega zakona, je v svojih posledicah zgolj zmota v dejstvih. K škodi na premoženju v slučaju neopravičene obsodbe (§ 1. zakona z dne 16. marca 1892 drž. zak. št. 64) spadajo tudi vsi stroški za zastopanje v obnovnem postopanju	344
c) Kazenski postavek prestopka zoper varnost življenja po § 343. k. z. je enoten, prestopok zastara torej v enem letu. (Odločba vrhovnega in kasacijskega dvora od 15. maja 1913 opr. št. Kr I 210/13.)	346
3. Kazenske drobtinice	348
4. Književna poročila	349
5. Razne vesti	351

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909. ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1·20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaškega jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1·80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3·20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3·20.

Tabela o zemljiškopravni kolovnin K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1·60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3·60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5·60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštini znamkah.